

2. Дорофеева Л. М. Окремі аспекти реалізації захисної функції митних органів України / Л. М. Дорофеева // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2017. – Вип. 2. – С. 124-128.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. №2341-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>
4. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

Шаталюк А.
*студент 4 курсу юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент
кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права ТНЕУ Вербіцька М.В.*

ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗУВАННЯ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ ЗА НОВИМИ ПРАВИЛАМИ ГПК УКРАЇНИ

Докази та інститут доказування в цілому займають одне із найважливіших місць у господарському процесі. Від них може суттєво залежати рішення, яке ухвалить суд.

Згідно зі ст. 73 Господарського процесуального кодексу України доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин або фактів, що обґрунтовують певні вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи.

Такі дані можуть встановлюватись різними способами, такими як: письмовими, речовими доказами, висновками експертів та новим видом доказів, передбаченим чинною редакцією ГПК України, - електронними доказами. Новелами в ГПК України є такі види доказів як висновок експерта з питань права та показання свідків.

Багато змін, які сталися з ГПК у сфері регламентації доказування, зокрема, умови та порядок їх подачі, нові види доказів потребують подальших досліджень та глибокого наукового аналізу. Тому обрана тематика роботи є актуальною та водночас, навіть, дискусійною.

Дослідженням змін які сталися з ГПК за останній час та зокрема детальним аналізом у розділі доказів займалися такі видатні вчені та доценти як: С.О. Юлдашев, Н.А. Абрамов, В.Е. Беяневич, С.В. Васильєв та інші.

По-перше варто відмітити, що змінились умови подачі доказів у господарському процесі. Тепер позивач має надати докази, а у деяких випадках клопотання про витребування останніх разом із подачею, власне, позову. Щодо відповідача/відповідачів та третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог, то вони мають надати докази до суду разом із подачею відзиву або письмових пояснень третьої особи, які в подальшому будуть прикріплені до матеріалів справи.

Це означає, що неподання відзиву певною мірою позбавляє можливості відповідача вмотивовано обґрунтувати та підтвердити свою позицію. Також варто звернути увагу на те, що неподані в певний строк, який є установлений

судом, докази не приймаються до розгляду, окрім випадків коли позивач, відповідач чи третя особа можуть вмотивовано пояснити, що не мали можливості подати докази у встановлений строк. [1]

Також одною із новел чинного ГПК України у сфері доказів є те, що тепер на законодавчому рівні вказано, що особа, яка надає суду певні докази, зобов'язана їх копії направити для ознайомлення іншим учасникам справи, тобто правилами ГПК унеможливлена така поведінка учасників справи, коли вони «приховували карти у рукаві» для того, аби в судовому засіданні приголомшити протилежну сторону та за рахунок цього виграти спір, що раніше успішно практикувалося юристами та адвокатами.

Сторона може звільнитись від обов'язку відправляти докази на ознайомлення іншим учасникам, якщо такі докази є і в іншої сторони, або в тих випадках, коли обсяг доказів є великого розміру, але слід зауважити що на даний момент критеріїв, за якими б визначала максимальний розмір доказів немає і в подальшому уже на практиці буде цікаво спостерігати, як це питання буде врегульовуватись. На разі вважаємо, що надмірність обсягу доказів є оціночним поняттям, яке повністю оцінюється на розсуд суду.

Також можна уникнути від направлення іншим учасникам судового провадження доказів у разі, якщо вони є публічно доступними або якщо вони були подані до суду в електронній формі, що на даний час вже є можливим та передбачено статтею 73 ГПК України.[2]

Таким чином, на даному етапі, крім класичних письмових та речових доказів, а також висновків експертів, новими видами доказів у господарському процесі є:

- показання свідків;
- письмове опитування учасників;
- висновок експерта у галузі права;
- електронні докази.

Віднедавня у господарському процесі показання свідків вважаються повноцінними доказами. Показання свідка згідно ст. 87 ГПК України - це повідомлення про відомі йому обставини, які мають значення для справи.

Не є доказом показання свідка, який не може назвати джерела своєї обізнаності щодо певної обставини, або які ґрунтуються на повідомленнях інших осіб.

Показання свідка мають бути викладені у письмовому вигляді в заяві свідка та з підписом даної особи, який підлягає нотаріальному посвідченню, окрім випадку коли свідком виступає сторона або третя особа, чи їх представники.[2]

Законодавець дає суду право допитувати свідка, якщо факти викладені ним, суперечать іншим доказам або викликають сумніви щодо їх достовірності. Виклик свідка може проводитись з ініціативи або за клопотанням інших учасників справи.

Також новим видом доказів у господарському процесі є електронні докази. Електронні докази - це певна інформація в електронній формі, що містить факти, які мають значення для справи. До таких доказів відносяться електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних й інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема на портативних

пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет).

Докази даного виду можуть подаватись в оригіналі або в копії на електронному носії.

Новим видом доказів також являється письмове опитування учасників. Будь-який учасник справи може при поданні заяви по суті справи задати іншому учаснику справи 10 питань по суті справи. Але є певний вичерпний перелік підстав, коли останній може відмовитися від цього «мозкового штурму».

Не менш значимим є новий доказ у формі висновку експерта з питань права. Так, згідно з ч. 1 ст. 73 ЦПК як експерт з питань права може залучатися особа, яка має науковий ступінь та є визнаним фахівцем у галузі права. Однак на наш погляд, законодавець невиправдано звузив коло питань, стосовно яких експерт з питань права може надавати свій висновок.

Неврегульованим залишається і питання, чи має суд право зупиняти провадження у справі у випадку постановлення ухвали про допуск до участі в справі експерта з питань права, по аналогії з ухвалою про призначення судової експертизи (як це передбачено у ст. 228 ГПК України).

Отже, можна дійти до висновку, що всі зміни, які відбулися у сфері доказів у господарському процесі хоча і є позитивними, але потребують глибокого наукового аналізу, а також відшліфування судовою практикою.

Список використаних джерел

1. Беляневич О. Верховенство права і законність як принципи господарського процесуального права / О. Беляневич // Право України. – 2011. – № 6. – С. 13–20
2. Господарський процесуальний кодекс Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 6, ст.56

Mgr Piotr Aszkiełowicz

*Katedra Postępowania Administracyjnego
i Sądowoadministracyjnego WPIA UWM*

EWOLUCJA PRAWNYCH STANDARDÓW W OCHRONIE PRZYRODY NA UKRAINIE

Ochrona przyrody na gruncie ustawy o ochronie środowiska z 1996 roku

Problematyka ochrony przyrody została szeroko uregulowana w prawodawstwie Ukrainy. Konstytucja Ukrainy z 1996 roku nie posługuje się pojęciem przyrody ani też natury. Art. 16 ukraińskiej ustawy zasadniczej stanowi, że obowiązkiem państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego oraz równowagi ekologicznej na obszarze terytorium Ukrainy, by przeciwdziałać konsekwencją wynikających z wybuchu reaktora jądrowego w Czarnobylu. Natomiast art. 50 gwarantuje obywatelom prawo do życia w środowisku wolnym od zagrożeń dla życia i zdrowia ludzi oraz prawo do domagania się odszkodowania za naruszenie tego prawa. Oba omawiane przepisy traktują środowisko jako pewien zbiór części składowych, których zabezpieczenie jest istotne dla należytego funkcjonowania jednostki ludzkiej[1,art. 16, art.50].